

Sygn. akt III Ca 63/15

POSTANOWIENIE

Dnia 12 marca 2015r.

Sąd Okręgowy w Nowym Sączu, Wydział III Cywilny Odwoławczy w składzie

następującym:

Przewodniczący - Sędzia SO Jacek Małodobry

Sędzia SO Ewa Adamczyk

Sędzia SO Katarzyna Kwilosz – Babiś (sprawozdawca)

Protokolant: st. sekr. sąd. Anna Burnagiel

po rozpoznaniu w dniu 12 marca 2015r. w Nowym Sączu

na rozprawie

sprawy z wniosku M. N.

przy uczestnictwie L. N. (1), E. M., T. M., T. B., L. H., D. L., A. M.

o zmianę postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku po W. N. z dnia 28 września 1989r., sygn. akt Ns 923/89

na skutek apelacji wnioskodawcy M. N., uczestnika L. N. (1)

od postanowienia Sądu Rejonowego w Nowym Sączu

z dnia 16 września 2014 r., sygn. akt I Ns 1290/13

p o s t a n a w i a :

1. ***oddalić obie apelacje;***

2. ***zasądzić od wnioskodawcy i uczestnika L. N. (1) na rzecz uczestniczki T. B. kwoty po 60 zł (sześćdziesiąt złotych) tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.***

Sygn. akt III Ca 63/15

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 16 września 2014 roku Sąd Rejonowy w Nowym Sączu oddalił wniosek M. N. o zmianę postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku po W. N. z dnia 28 września 1989 roku sygnatura akt Ns 923/89 (wnioskodawca domagał się zmiany w/w postanowienia poprzez ustalenie, że jego ojciec L. N. (1) na podstawie ustawy nabył także wchodzące w skład spadku gospodarstwo rolne) i stwierdził, że wnioskodawca i uczestnicy ponoszą koszty postępowania związane ze swoim udziałem w sprawie.

Sąd Rejonowy ustalił, że postanowieniem z dnia 28 września 1989 roku Sąd Rejonowy w Nowym Sączu stwierdził, że spadek po W. N. zmarłej w dniu 10 marca 1983 roku w N., na podstawie ustawy nabyły dzieci: T. B., K. H., W. M. i L. N. (1) po 1/4 części, natomiast wchodzące w skład spadku gospodarstwo rolne położone w N. nabyła w całości córka T. B.. Wniosek w tej sprawie złożyła T. B., wskazała w nim, że uczestnik L. N. (1) jest zastąpiony przez syna M. N., posiadającego pełnomocnictwo. Pełnomocnictwo takie nie zostało dołączone do akt sprawy. Odbyły się dwie

rozprawy: pierwsza w dniu 7 września 1989. Zgodnie z protokołem rozprawy stawili się na niej wnioskodawczynie oraz M. N. - pełnomocnik uczestnika L. N. (1). Sąd rozprawę odroczył na dzień 28 września 1989 roku. Na rozprawie w tym dniu stawili się wnioskodawczynie oraz uczestnicy W. M. i K. H..

W ocenie Sądu Rejonowego wnioskodawcy M. N. nie przysługuje legitymacja do wystąpienia z wnioskiem o zmianę postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku po W. N.. Sąd pierwszej instancji przypomniał, że zgodnie z art. 679 § 2 k.p.c. wniosek o wszczęcie postępowania o zmianę postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku może zgłosić każdy zainteresowany. Przyjmuje się powszechnie, że tym zainteresowanym jest każda z osób, które spełniają wymagania z art. 1025 k.c. to znaczy mają interes w stwierdzeniu nabycia spadku. Przede wszystkim są to więc osoby wskazane w art. 669 k.p.c. (spadkobiercy ustawowi i testamentowi) oraz inne osoby, których interes w wyjaśnieniu spadkobrania może być nawet pośredni. Są to m.in. wierzyciele spadku, nabywcy spadku bądź udziałów w nim, oraz współwłaściciele przedmiotów wchodzących w skład spadku. Okoliczności faktyczne każdej konkretnej sprawy decydują o przyjęciu, czy wnioskodawca jest zainteresowanym w rozumieniu art. 679 k.p.c. czy też nie, oraz, że prawo o którym mowa w tym przepisie musi być skonkretyzowane i realne, a wpływ na nie w wyniku postępowania spadkowego rzeczywisty. Zawsze zatem uzasadnieniem legitymacji do złożenia wniosku z art. 679 k.p.c. jest istnienie rzeczywistego, o charakterze obiektywnym interesu prawnego (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 października 2001 sygn. III CKN 366/00 oraz postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 6 lutego 2008 roku sygn. akt II CSK 433/07). Zdaniem Sądu Rejonowego nie można uznać, że M. N. posiada taki interes w niniejszym postępowaniu. Wskazywane przez wnioskodawcę wady procedowania w sprawie o stwierdzenie nabycia spadku, nawet gdyby rzeczywiście istniały, nie czynią z M. N. osoby zainteresowanej w rozumieniu art. 679 § 2 k.p.c.. Postanowienie o stwierdzeniu nabycia spadku nie dotyczy w żaden sposób praw M. N., a tylko w takim przypadku byłby legitymowany do wystąpienia z wnioskiem w niniejszej sprawie. Nie ma interesu w prawidłowym wykazaniu następstwa prawnego po W. N.. Nie może skutecznie powoływać się na to że jest spadkobiercą L. N. (1), ponieważ ten żyje. L. N. (1) jako ustawowy spadkobierca W. N. ma legitymację do wystąpienia z wnioskiem o zmianę postanowienia spadkowego, lecz z takim wnioskiem nie wystąpił. Poparcie wniosku złożonego przez inną osobę nie czyni z niego wnioskodawcy. Z przytoczonych względów na podstawie art. 679 § 2 k.p.c. Sąd Rejonowy wniosek oddalił.

Apelacje od ww. wymienionego orzeczenia złożyli uczestnik L. N. (1) oraz wnioskodawca M. N..

Uczestnik L. N. (1) zaskarżył postanowienie w całości i zarzucił mogące mieć wpływ na rozstrzygnięcie naruszenie przepisów prawa procesowego to jest art. 512 § 1 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie i oddalenie wniosku o zmianę postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku po W. N., wobec stwierdzenia, iż wnioskodawca M. N. nie jest legitymowany czynnie do złożenia wniosku, w sytuacji gdy wniosek ten został poparty przez uczestnika L. N. (1), mającego legitymację czynną do wystąpienia z wnioskiem i udział w postępowaniu. Powołując się na ten zarzut uczestnik wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania.

Wnioskodawca M. N. również zaskarżył postanowienie Sądu Rejonowego w całości żądając jego uchylenia i rozpoznania wniosku z 21 października 2013 roku a także podjęcia czynności mających na celu wyjaśnienie nieprawidłowości występujących w aktach. Wnioskodawca zarzucił naruszenie przepisów postępowania poprzez pominięcie przez sąd zgłaszanych przez niego wyjaśnień i błędne ustalenie stanu faktycznego na podstawie dokumentów w aktach sprawy. Zarzucił, że podstawą jego skargi jest art. 401 k.p.c. a nie art. 679 k.p.c., który dotyczy innej sytuacji. Wskazał, że sąd uznał, iż został prawidłowo zawiadomiony, pomimo braku dowodów doręczeń i braku pełnomocnictwa w aktach sprawy. Podał że nie było go na żadnej z rozpraw we wrześniu 1989 roku i posłużono się jego osobą bez informowania go w sprawie, co narusza jego dobra osobiste. Dalej zarzucił, że sąd przyjął zeznania jego ciotki, która na rozprawie w dniu 28 września 1989r. roku przemilczała fakt posiadania przez jego ojca uprawnień rolniczych. Zarzucił też, że w zakresie pełnomocnictwa sąd dokonał sprzecznych ustaleń, albowiem z jednej strony okoliczność posiadania pełnomocnictwa jest uwzględniona i jest jako pełnomocnik na rozprawie a z drugiej strony nie uznaje go jako zainteresowanego. Dalej podkreślił, że protokół rozprawy z dnia 28 września 1989r. podaje, że stawili się siostry jego ojca a oni nim nie wspominają. Gdyby był obecny to by zeznał, że ojciec ma uprawnienia rolnicze. Następnie zarzucił, że na rozprawie w dniu 28 września 1989r. zostało odczytane oświadczenie jego ojca, ale nie mogło

być to oświadczenie obecnie załączone do akt sprawy, ponieważ to znajdujące się w aktach jest adresowane do sądu wojewódzkiego w Nowym Sączu a nie do Sądu Rejonowego w Nowym Sączu a ponadto w aktach sprawy jest mowa o oświadczeniu L. N. (2) natomiast na oświadczeniu jest podpisany L. N. (1). Poza tym na oświadczeniu jest miejsce i data C. 28 września 1989r. a załączona koperta ma stempel C. 3 października 1989.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacje uczestnika i wnioskodawcy nie zasługują na uwzględnienie, albowiem zarzuty w nich zawarte są niezasadne lub nieskuteczne.

Nie zachodzą również uchybienia, które Sąd Okręgowy bierze pod rozwagę z urzędu, a skutkiem których byłyby nieważność postępowania. Sąd Rejonowy dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych. Również ocena prawna stanu faktycznego sprawy w pełni zasługuje na aprobatę.

Odnosnie apelacji uczestnika L. N. (1).

W ocenie Sądu Okręgowego nie ma racji apelujący uczestnik zarzucając Sądowi I instancji naruszenie art. 512 §1 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie. Przypomnieć trzeba, że w/w przepis stanowi, że po rozpoczęciu posiedzenia albo po złożeniu przez któregokolwiek z uczestników oświadczenia na piśmie cofnięcie wniosku jest skuteczne tylko wtedy, gdy inni uczestnicy nie sprzeciwili się temu w terminie wyznaczonym. W okolicznościach faktycznych niniejszej sprawy w ogóle nie zaistniała sytuacja podlegająca ocenie z punktu widzenia zacytowanego przepisu, albowiem wnioskodawca M. N. nigdy nie dokonał cofnięcia wniosku. Zaskarżonym postanowieniem Sąd Rejonowy rozpoznał merytorycznie wniosek M. N. a podstawą jego oddalenia była ocena, że M. N. nie posiada legitymacji czynnej w niniejszej sprawie, której to oceny apelujący uczestnik nie kwestionuje. Nie można zgodzić się także z zawartym w uzasadnieniu apelacji wywodem, że regulacja zawarta w powołanym wyżej przepisie była przeszkodą do oddalenia wniosku M. N., z tego powodu, że apelujący uczestnik poparł wniosek. W ocenie Sądu Okręgowego oświadczenie o poparciu wniosku (złożone przez w/w apelującego na rozprawie w dniu 5 marca 2014r. - k. 37 akt) stanowi wyłącznie uzewnętrznienie stanowiska procesowego uczestnika wyrażającego to, że uczestnik uważa wniosek M. N. za zasadny i chce, aby wniosek ten był przez Sąd uwzględniony, natomiast nie zastępuje własnego wniosku uczestnika. Powyższą ocenę uzasadnia po pierwsze zasada dopuszczalności zmiany prawomocnego orzeczenia o stwierdzeniu nabycia spadku na wniosek, po drugie zasada pisemności wniosku inicjującego postępowanie nieprocesowe a po trzecie wznowieniowy charakter żądania zgłoszonego w niniejszej sprawie. Zgodnie z art. 506 k.p.c. sąd wszczyna postępowanie nieprocesowe na wniosek; w wypadkach wskazanych w ustawie sąd może wszcząć postępowanie także z urzędu. Zmiana postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku z urzędu może nastąpić wyłącznie w wypadkach określonych w art. 678 i 690 §2 k.p.c., przy czym żaden z nich w niniejszej sprawie nie zachodzi. Zgodnie z art. 511 § 1 k.p.c. wniosek o wszczęcie postępowania powinien czynić zadość przepisom o pozwie, z tą zmianą, że zamiast pozwanego należy wymienić zainteresowanych w sprawie. Z zacytowanego przepisu wynika, że podobnie jak pozew, wniosek jest pismem procesowym kwalifikowanym (szczególnym). Musi spełniać obligatoryjne warunki formalne wymagane dla każdego pisma procesowego (zob. art. 126-128), a nadto zawierać dokładnie określone żądanie oraz przytoczenie okoliczności faktycznych uzasadniających żądanie (art. 187 § 1 pkt 1 i 2 w zw. z art. 13 § 2). Przepisy szczególne mogą zawierać dodatkowe wymogi (zob. np. art. 529, 607 i 617). Brak obligatoryjnych warunków formalnych uzasadnia zastosowanie art. 130 w zw. z art. 13 § 2. Ponadto wnioski podlegają opłacie sądowej, której brak jest uzupełniany w zasadzie w trybie analogicznym do braków formalnych (zob. art. 130 i n., art. 511¹). Wznowieniowy charakter wniosku o zmianę prawomocnego postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku potwierdził Sąd Najwyższy w sprawach o sygn.: III CZP 40/94, III Cz 64/02 i III CK 458/03). Z tych samych powodów jako nieskuteczne należy ocenić złożone do protokołu rozprawy w dniu 16 września 2014r. przez pełnomocnika uczestnika oświadczenie, że „gdyby Sąd uznał, że M. N. nie ma interesu prawnego to zgłasza się (w domyśle uczestnik) jako wnioskodawca”.

W okolicznościach faktycznych niniejszej sprawy nie sposób nie zauważyć, że pozycja procesowa wnioskodawcy w aspekcie podstaw żądania zmiany prawomocnego orzeczenia wydanego w sprawie I Ns 923/89 jest odmienna od pozycji procesowej apelującego uczestnika. Wnioskodawca M. N. nie był uczestnikiem postępowania spadkowego po

W. N. i sam nie rości sobie pretensji do spadku po w/w osobie, natomiast L. N. (1) był uczestnikiem postępowania spadkowego po W. N. i należy do grona spadkobierców ustawowych. Jak stwierdził Sąd Najwyższy w uzasadnieniu postanowienia z dnia 13.10.2004r, III CK 82/03 przez uczestnictwo w postępowaniu o stwierdzenie nabycia spadku, w rozumieniu art. 679 k.p.c., należy rozumieć formalny udział w tym postępowaniu, a nie stopień aktywności, bierność, czy nawet całkowitą bezczynność zainteresowanego. Nawet zatem wówczas, gdy uczestnik postępowania o stwierdzenie nabycia spadku, z różnych powodów, nie brał w nim aktywnego udziału pozostając całkowicie biernym, jest on uczestnikiem takiego postępowania w rozumieniu art. 679 KPC i odnoszą się do niego ograniczenia przewidziane w tym przepisie. W sprawie o sygn. I Ns 923/89 L. N. (1) był uczestnikiem postępowania, ponieważ: 1) został wskazany we wniosku, 2) był faktycznie reprezentowany przez swojego syna M. N., który został wymieniony we wniosku jako pełnomocnik i który był obecny na pierwszej rozprawie, 3) uczestnik wiedział o tym, że takie postępowanie spadkowe się toczy, gdyż na potrzeby tej sprawy złożył oświadczenie w kwestii dziedziczenia (por. oświadczenie z 28 września 1989r - k. 7 akt sprawy I Ns 923/89 i 4) uczestnik został wymieniony w orzeczeniu o stwierdzeniu nabycia spadku. Wypada zauważyć, że ani wnioskodawca ani apelujący uczestnik w niniejszym postępowaniu nie twierdzą, że w/w oświadczenie z 28 września 1989r. zalegające w aktach sprawy o stwierdzenie nabycia spadku po W. N. nie zostało sporządzone przez uczestnika a jedynie podnoszą, że dotarło do Sądu po dacie rozprawy. Rozróżnienie ról procesowych wnioskodawcy i apelującego uczestnika w sprawie o stwierdzenie nabycia spadku po W. N. jest istotne o tyle, że dla osób które były uczestnikami postępowania spadkowego, art. 679 k.p.c. przewiduje dodatkowe przesłanki skuteczności żądania zmiany prawomocnego orzeczenia, stwierdzając, że ten kto był uczestnikiem postępowania o stwierdzenie nabycia spadku, może tylko wówczas żądać zmiany postanowienia stwierdzającego nabycie spadku, gdy żądanie opiera na podstawie, której nie mógł powołać w tym postępowaniu, a wniosek o zmianę składa przed upływem roku od dnia, w którym uzyskał tę możliwość.

Jeśli chodzi o kwestię pełnomocnictwa, to znamieną jest wewnętrzna sprzeczność w stanowisku procesowym zarówno wnioskodawcy jak i apelującego uczestnika. Wniosek M. N., który apelujący uczestnik poparł, oparty jest na założeniu, że M. N. ma legitymację procesową w niniejszej sprawie, ponieważ w sprawie I Ns 923/89 był pełnomocnikiem swojego ojca L. N. (1). Twierdzenie o tym, że M. N. był pełnomocnikiem ojca L. N. (1) w sprawie spadkowej pojawia się nie tylko w drugim zdaniu uzasadnienia wniosku inicjującego niniejsze postępowanie i w oświadczeniu wnioskodawcy na rozprawie w dniu 5 marca 2014r. (k. 37) ale także np. w treści wniosku M. N. o wydanie kserokopii z akt spraw spadkowych : Ns 1665/58, Ns 1255/65 i Ns 923/89 złożonego do Sądu Rejonowego w Nowym Sączu w dniu 7 lipca 2011r. – ksero wniosku na karcie 45 akt a oryginał w aktach I Ns 1665/58. Z kolei na rozprawie w dniu 16 września 2014r. zarówno wnioskodawca jak i pełnomocnik apelującego uczestnika oświadczyli, że M. N. nie miał pełnomocnictwa od L. N. (1) do sprawy spadkowej po W. N..

Podsumowując należy stwierdzić, że uznanie L. N. (1) za wnioskodawcę wymagałoby złożenia przez w/w pisemnego wniosku, precyzującego podstawy faktyczne i prawne żądania zmiany prawomocnego orzeczenia zapadłego w sprawie I Ns 923/89 odnoszące się do jego osoby. Wniosek taki nie został złożony w związku z czym Sąd Rejonowy zasadnie ograniczył się do oceny wniosku M. N..

W ocenie Sądu Okręgowego przytoczona na poparcie zasadności zarzutu apelacji uchwała Sądu Najwyższego z dnia 10 grudnia 1969r. sygn. III CZP 91/69, nie może znaleźć zastosowania w niniejszej sprawie, ponieważ zapadła w odmiennym stanie faktycznym a mianowicie w sprawie o dział spadku. W ocenie Sądu Okręgowego nie można stawiać znaku równości pomiędzy żądaniem działu spadku, które przysługuje wszystkim spadkobiercom na jednakowych zasadach i nie ulega przedawnieniu a żądaniem zmiany prawomocnego postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku, które jak wspomniano wyżej ma charakter wznowieniowy i może być skutecznie złożone tylko w sytuacjach określonych w art. 679 k.p.c.

Odnośnie apelacji wnioskodawcy M. N..

Apelacja M. N. również nie może odnieść zamierzonego skutku, ponieważ apelujący nie zdołał podważyć prawidłowej oceny Sądu I instancji, że nie posiada on legitymacji czynnej do złożenia wniosku. Podkreślenia wymaga, że chociaż M. N. pierwotnie twierdził, że był pełnomocnikiem L. N. (1) w sprawie I Ns 923/89, to jednocześnie wyraźnie

oświadczył, że składa wniosek we własnym imieniu. O braku legitymacji czynnej wnioskodawcy przesądza fakt, że nie jest spadkobiercą L. N. (1) (gdyż ten żyje), nie domaga się stwierdzenia nabycia spadku na swoją rzecz (nie twierdzi bowiem, że jest spadkobiercą W. N. w części dotyczącej gospodarstwa rolnego a indagowany przez Sąd Rejonowy przyznał, że sam nie posiada wykształcenia rolniczego a na roli pracował tylko trochę w wakacje), a zarazem nie wykazuje jaki stosunek prawny istniejący między nim a apelującym uczestnikiem miałby uzasadniać złożenie wniosku o zmianę prawomocnego postanowienia w taki sposób, aby L. N. (1) dziedziczył także tę część spadku, która obejmuje udział we współwłasności gospodarstwa rolnego. Nie ma racji wnioskodawca zarzucając, że jego legitymacja czynna wynika z faktu, że w sprawie I Ns 923/89 występował jako pełnomocnik L. N. (1). Pomijając już fakt, że w zależności od potrzeb wnioskodawca raz oświadcza, że był pełnomocnikiem ojca w sprawie spadkowej po W. N. a raz okoliczności tej zaprzecza, stwierdzić trzeba, że osoba, której udzielono pełnomocnictwa procesowego przez sam ten fakt nie uzyskuje statusu uczestnika. W konsekwencji nie może skutecznie we własnym imieniu inicjować sprawy o zmianę prawomocnego postanowienia spadkowego.

Jako niezasadny ocenić należało zarzut apelacji dotyczący podstawy prawnej wniosku M. N.. Po pierwsze tryb określony w art. 679 k.p.c. zastępuje skargę o wznowienie postępowania. Po drugie skargę o wznowienie postępowania na podstawie art. 401 pkt. 2 k.p.c. (por. pismo wnioskodawcy k. 8) skutecznie może złożyć wyłącznie osoba, która posiada przymiot strony a dokładnie uczestnika postępowania nieprocesowego. Z kolei osoba, która nie była uczestnikiem postępowania zakończonym prawomocnym postanowieniem orzekającym co do istoty sprawy, może żądać wznowienia postępowania, jeżeli postanowienie to narusza jego prawa. W takim wypadku stosuje się przepisy o wznowieniu postępowania z powodu pozbawienia możliwości działania – art. 524 §2 k.p.c. M. N. nie wykazał, aby orzeczenie wydane w sprawie I Ns 923/89 naruszało jego prawa – o czym była wyżej mowa.

Pozostałe zarzuty poniesione w apelacji wnioskodawcy dotyczą meritum sprawy i jako takie nie mogą odnieść zamierzonego skutku, albowiem Sąd I instancji nie dokonywał oceny prawidłowości prowadzenia postępowania w sprawie I Ns 923/89 ani zgodności z prawem wydanego w/w sprawie postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku. Zupełnie nieskuteczne są także zawarte w apelacji wnioskodawcy zarzuty dotyczące procedowania i prawidłowości orzeczeń wydanych w sprawach I Ns 1665/58 oraz Ns 1255/65, albowiem żądanie wniosku tych spraw nie dotyczyło. Zgodnie z art. 383 k.p.c. w związku z art. 13 § 2 k.p.c. w postępowaniu apelacyjnym nie można rozszerzyć żądania wniosku ani występować z nowymi roszczeniami.

W tym stanie rzeczy Sąd Okręgowy orzekł jak w pkt.1.sentencji w oparciu o art. 385 k.p.c. w związku z art. 13 §2 k.p.c.

W pkt.2 orzeczono na zasadzie art. 520 §3 k.p.c.

.

(...)